Hemipterologiska meddelanden.

Av

Anton Jansson.

I kännedomen om *Hemiptera heteropteras* utbredning i Sverige finnas ännu luckor att fylla liksom naturligtvis än mer beträffande *Hemiptera homoptera*. Nedanstående uppsats utgör ett bidrag till kunskapen om våra arter av den förstnämnda underordningen. Under årens lopp har jag nämligen under entomologiska utflykter i olika delar av Sverige, ehuru mera på sidan av saken, insamlat *Hemiptera heteroptera*, åtminstone inom vissa familjer. Då jag först på senare tider givit mig i kast med att ordna det hopbragta och bestämma de arter, vilka förut ställts undan bland det obearbetade materialet, fann jag, att min samling rymmer så pass mycket anmärkningsvärt, att en publicering därom kan vara motiverad.

Jag upptager här nedan sådana lokaluppgifter för arter, funna av mig, vilka vidga den kännedom om våra *Hemiptera heteropteras* utbredning prof. O. M. REUTER ägde, då han utgav sitt arbete: Finlands och den Skandinaviska halvöns Hemiptera heteroptera. Dessutom meddelar jag en del iakttagelser i biologiskt och morfologiskt hänseende samt anser mig också böra nämna om fynd av sådana sällsyntare arter, för vilka endast mycket gamla fynduppgifter finnas i litteraturen, men vilka jag återfunnit i de landskap, där de veterligen först anträffades.

Fam. **Cydnidae.**

Thyreocoris scarabaeoides L.: Södermanland, Fiskeboda i Julita socken.

Sehirus luctuosus MULS. et REY: Närke, Örebrotrakten och Hjälmarsberg i Almby socken; Södermanland, Fiskeboda.

REUTER anser, att *Sehirus luctuosus* möjligen endast är en varietet av *S. morio* L. De svävande karaktärer han anför göra ett särskiljande av arterna svårt, och den förvirring man råkar i vid försöket att hänföra exemplar till ena eller andra arten minskas icke vid jämförandet av diagnoserna i REUTERS ovannämnda arbete och i A. C. JENSEN-HAARUPS arbete: Taeger. REUTER säger nämligen, att *S. morio* är den större arten, $7\,^{2}/_{3}$—$9\,^{1}/_{3}$ mm., och *S. luctuosus* den mindre, $5\,^{3}/_{4}$—7 mm., under det att JENSEN-HAARUP uppgiver, att *S. luctuosus* är den större arten, 7—9 mm., och *S. morio* den mindre 6—8 mm.

Fam. **Pentatomidae.**

Podops inuncta FABR.: Gottland, Visby.

Odontoscelis dorsalis FABR.: Öland, Stora Rör.

Sciocoris umbrinus WOLFF: Skåne, Hälsingborgstrakten; Närke, Östra Mark i Almby socken.

Aelia rostrata BOH. Av denna art, som BOHEMAN beskrivit efter exemplar från Gottland, men som också förekommer bl. a. på Bornholm, har jag funnit ett ex. på Snäckgärdet vid Visby.

Stagonomus pusillus HERR. SCH. Denna art är anträffad av VON HACKWITZ i Västergötland (Ent. Tidskrift 1910 under namn av *Eusacoris binotatus*), samt enligt benäget meddelande av d:r E. MJÖBERG, av HAGLUND i Östergötland och av HOFFSTEIN på Runmarö i Stockholms skärgård. Själv har jag funnit den första gången för väl 15 år sedan i stor mängd på en med lingonris och gräs bevuxen plats i barrskog vid Östra Mark i Almby socken, Närke, samt på senare år, 1908, vid Fiskeboda i Södermanland, där endast ett exemplar erhölls.

Släktet *Stagonomus* bör bland våra svenska Pentatomider placeras närmast *Peribalus* och är lätt igenkännligt på den mycket korta bakkroppen, som knappast är längre än bred, samt på det framåt starkt sluttande pronotum. Scutellen är längre än halva bakkroppen, har bred, tungformig spets samt vid vartdera bakhörnet en glatt ljus fläck, som hos *S. pusillus* är större än hos *Sciocoris* och till formen nästan triangulär, ej avlång som hos *Neottiglossa*.

Den i Sverige funna arten är ett litet nätt djur, omkring 5 mm. lång, till färgen ovantill brunröd, undertill gulbrun liksom antennerna, vilka äro mörkare mot spetsen. Connexivum är gulaktigt, försett med svarta fläckar. Hela kroppen har starka, svartbruna punkter, vilka äro ställvis ljusare, på benen finare. En annan i Danmark funnen art, *S. bipunctatus* L., saknar punkter på benen. *S. pusillus* är hittills icke funnen vare sig i Danmark, Norge eller Finland.

Chlorochroa pinicola MULS.: Småland, Virserums socken.

Pentatoma rufipes L.: Närke, Örebrotrakten, tämligen allmän.

Eurydema festiva L.: Småland, Virserums socken. Denna präktigt färgade art förekom i juni 1910 rätt talrikt på *Cardamine amara* i ett skogskärr. På samma plats växte också *Cardamine pratensis*, men denna art var ej angripen af *Eurydema*.

Picromerus bidens L.: Närke, tämligen allmän i Örebrotrakten.

Jalla dumosa L.: Öland, Rälla, 1 ex. i juli 1914.

Rhacognathus punctatus L.: Närke, allmän på pil- och albuskar i Markkärret samt vid Hjälmarsberg i Almby socken.

I den entomologiska litteraturen, bl. a. i denna tidskrift, ha meddelanden förekommit om iakttagelser av Pentatomider, som livnära sig av rov (J. NORDIN, Ent. Tidskrift 1886, sid. 32, O. SANDAHL 1891, sid. 232, D. LJUNGDAHL 1915, sid. 94). Själv har jag observerat *Rhacognathus punctatus*, sugande på en Chrysomelidlarv, och *Zicrona coerulea* L., sugande på en *Lochmaea capreae* L. Samtliga iakttagelser ha gällt släkten till gruppen *Asopina*, och JENSEN-HAARUP meddelar också i sitt ovannämnda arbete (i tillägget), att flera Pentatomider, *Pinthæus, Picromerus, Troilus, Rhacognathus, Jalla* och *Zicrona*, alltså samtliga tillhörande *Asopina*, visat sig vara övervägande köttätande. Däremot torde nämnde författares uppgift, att dessa köttätande Pentatomider endast utsuga döda djur, icke överensstämma med verkligheten. Andra iakttagare ha meddelat i litteraturen om motsatta erfarenheter, och själv kan jag tillägga, att den Chrysomelidlarv, som jag iakttog som offer för *Rhacognathus*, genom våldsamma krängningar med kroppen visade, att den var vid liv.

Acanthosoma hæmorrhoidale L.: Närke, Örebrotrakten, ej sällsynt våren och försommaren på hägg.

Elasmucha (Clinocoris) ferrugatus FABR.: Närke, Örebrotrakten; Södermanland, Fiskeboda. Endast 1 ex. på varje plats.

Elasmucha picicolor WESTW. (*Clinocoris Fieberi* JAK.) Av denna art har jag i min svenska samling 1 ex., tyvärr utan lokaluppgift. Förmodligen är exemplaret tagit i Skåne eller på Öland. Enligt vad professor A. TULLGREN i brev meddelat, har han för många år sedan funnit den i Småland, vid Förlösa norr om Kalmar. REUTERS förmodan, att arten, som är funnen i Danmark och i Finland, också förekommer i Sverige, har således bekräftats.

I sitt arbete: Insekternas levnadsvanor och instinkter (Stockholm 1913) anför O. M. REUTER om arterna av släktet *Elasmucha* (sid. 210), att honorna förbliva liggande liksom ruvande över det ställe, där äggen lagts, samt att honorna »under larvernas första dagar skola försvara dem mot angreppen av andra insekter och även mot de rovgiriga hanarna av samma art». REUTER nämner intet om att larverna efter kläckningen taga plats på honan, liksom fallet är med vissa spindelarter. Jag har emellertid, åtminstone i ett fall, sett en hona av *Elasmucha griseus* L., som var så gott som fullsatt på övre och undre sidan av kroppen med nykläckta larver.

Fam. **Coreidae.**

Spathocera (Atractus) Dalmani SCHILL.: Öland, St. Rör, där arten förut anträffats av THOMSON och studeranden LUNDELL, enligt THOMSONS Opuscula entomologica 1869, sid. 340; Södermanland, Eskilstuna vid »Djurgården»; Närke, Örebrotrakten. Endast 1 ex. på varje plats.

Pseudophlœus Falleni SCHILL. Av denna art, som förut från Sverige endast är känd i 1 ex., taget på Gottland av BELFRAGE, fann jag i juli 1914 2 ex. på hedmarkerna vid Rälla på Öland, där för övrigt *Bathysolen nubilus* FALL. och *Coriomeris denticulata* (SCOP.) också förekommo.

Arenocoris spinipes FALL.: Närke, Örebrotrakten.

Coriomeris denticulata (SCOP.) (*Dasycoris pilicornis* BURM.): Småland, Virserums socken.

Rhopalus abutilon ROSSI.: Öland, Halltorp.

Rhopalus maculatus H. SCH.: Närke, Markkärret i Almby socken, där arten är allmän på huvudena av *Eriophorum*, men där *Comarum palustre*, på vilken I. NORDIN funnit den i olika utvecklingsstadier, rikligt växer. REUTER uppgiver arten leva på *Thypha*, som icke finnes i Markkärret.

Chorosoma Schillingi SCHUM.: Skåne, Råå.

Fam. **Lygaeidae.**

Nysius lineatus COSTA (*helveticus* H. SCH.): Närke, på backar på kalkgrund vid Latorp i Tysslinge socken, där *Calluna vulgaris*, bland vilken arten enligt REUTER uteslutande förekommer, icke finnes växande.

Drymus brunneus F. SAHLB. Förekommer i Närke i Markkärret samt vid Svartåns utlopp i Hjälmaren under nedfallna löv lika talrikt som *D. sylvaticus* FABR.

Lamproplax (Drymus) picea FLOR. Denna för Sverige nya art, som enligt REUTER högst sällsynt förekommer under mossa på tuvor vid kanten av skogskärr, fann jag första gången i sistlidna augusti månad i Markkärret, Närke. Den är här mycket lokal, träffas i ett eller annat exemplar på en art *Sphagnum*, ej i närheten av vattenytan utan ett stycke in i skogen. Förut funnen bl. a. i Norge och Finland.

Scolopostethus Thomsoni REUT. (*decoratus* HAHN.): Närke, Markkärret.

Rhyparochromus chiragra FABR.: Närke, Östra Mark i Almby socken; Södermanland, Eskilstuna.

Ischnocoris angustulus BOH.: Närke, Östra Mark i Almby socken; Södermanland, »Djurgården» vid Eskilstuna.

Sphragisticus nebulosus FALL.: Närke, Östra Mark i Almby socken, Latorp i Tysslinge socken.

Aphanus lynceus FABR. Av denna art, som enligt REUTER endast tillhör områdets södra del, har jag funnit några ex. i maj månad 1915 vid Östra Mark i Almby socken, Närke.

Fam. **Berytidae.**

Neides tipularius L. REUTER anmärker om det *Neides* närstående släktet *Berytus*, att en del av dess arter med hän-

syn till vingarnas och pronoti därav beroende bildning äro dimorfa, ett förhållande, som ej insetts av FIEBER, vilken uppställt en mängd arter av de olika formerna. Ehuru REUTER även om *Neides tipularius* anför, att denna art är dimorf, i det att såväl en form med flygvingar som en utan sådana förekommer, synes han icke hava aktgivit på, att FIEBER även här utan att tänka på dimorfism uppställt två arter av *Neides tipularius*' bevingade och obevingade form. Han kallar den obevingade *N. parallelus*. Även ett arbete av så färskt datum som JENSEN-HAARUPS ovannämnda Taeger (1912) följer FIEBERS uppställning och upptager som arter *N. tipularius* L. och *N. parallelus* FIEB. samt skiljer dem med just de karaktärer, vilka REUTER påvisar vara särskiljande för den bevingade och obevingade formen av *N. tipularius*, dock utan att angiva, att den han kallar *N. parallelus* FIEB. är ovingad. En illustration i JENSEN-HAARUPS nämnda arbete visar tydligt pronoti olika utseende hos de båda »arterna». Hos *N. tipularius* är pronotum bakåt bredare, uppsvällt och uppstigande, hos *N. parellelus* är pronotum, såsom REUTER angiver för den ovingade formen, parallelt och plant. Däremot talar REUTER icke, såsom JENSEN-HAARUP, om den olika punkturen hos de båda formerna; JENSEN-HAARUP uppgiver, att punkturen hos *N. tipularius* är fin, hos *N. parallelus* grövre och djupare.

Jag har i min samling två ex. av *Neides*, ett från Öland och ett från Närke. Det sistnämnda är bevingat och har ett pronotum, som överensstämmer med REUTERS beskrivning på *N. tipularius*' bevingade form liksom med JENSEN-HAARUPS karaktärer för *N. tipularius*. Det förra har just det pronotum, som JENSEN-HAARUP säger utmärka *N. parallelus*, men det är i saknad av flygvingar och därför väl att anse helt enkelt som REUTERS ovingade form av *N. tipularius*. JENSEN-HAARUP uppgiver emellertid, att *N. tipularius* är något större (10—12 mm.) än *N. parallelus* (10 mm.); mina exemplar äro lika stora (10 mm.).

Att REUTERS utredning av dimorfismen hos *Neides* och *Berytus* varit obekant för eller ej godkännes av JENSEN-HAARUP, framgår även av att den senare i Taeger upptager en *Berytus*-art (*B. geniculatus* FIEB.), som REUTER vill redu-

cera till endast en av de två formerna av en art (*B. montivagus* BREMI).

Berytus affinis REUT.: Södermanland, Eskilstuna i »Djurgården», 1 ex. i juni 1915.

Fam. **Aradidae.**

Aradus brevicollis FALL.: Närke, Östra Mark i Almby socken, under granbark 30 april 1898.

Aradus betulinus FALL.: Närke, Almby socken.

Fam. **Tingitidae.**

Aldetha tricornis SCHRANK. (*Dictyonota crassicornis* FALL.): Närke, Latorp i Tysslinge socken.

Fam. **Hebridae.**

Hebrus pusillus FALL.: Närke, Markkärret.

Hebrus ruficeps THOMS. Under det att jag av föregående art i Markkärret endast funnit ett enda exemplar, fullvingat, förekommer *B. ruficeps* på nämnda plats i den största individrikedom, men hittills har jag endast funnit ex. med outvecklade hemielytra. Även i Danmark är arten endast funnen i den kortvingade formen. I Markkärret förekommer arten på *Lemna* och andra vattenväxter samt löpande på vattenytan. Vintertiden erhålles den alltid i mossa, som hemtagits från kärrkanten för undersökning. I sållgods, taget vid kanten av »Farbrorstorps mosse» i Knista socken, Närke, funnos några exemplar av arten.

Fam. **Hydrometridae.**

Hydrometra stagnorum L.: Småland, Virserums socken. Den anträffades dels bland växter i vattenkanten vid en å i norra delen av Virserumssjön, dels vid de sterila, stenbundna stränderna av sjöns östra del.

Fam. **Mesoveliidae.**

Mesovelia furcata M. & R. Detta intressanta djur förekommer ytterst allmänt i Markkärret, Almby socken, samt i sjön Trehörningen, Snavlunda socken, båda lokalerna i Närke. I Markkärrets öppna vattendel är ytan täckt av bladen av

Nymphaea, Hydrocharis och särskilt *Lemna polyrhiza,* som i vikarna bildar sammanhängande, stora, gröna mattor, och på dessa håller *Mesovelia* till. I sina rörelser på bladen eller promenader utåt vattenytan är den rätt sävlig, men inträffar något störande, spritter svärmen av Mesovelior utåt vattenytan, och det är ej lätt att utan håv fånga något av djuren, vilka liksom *Gerris*-arterna därvid göra kast åt sidorna.

I början på försommaren myllrar det av myriader larver av *Mesovelia.* Framåt midsommar efterträdes detta första stadium millimeterlånga larver av en något större, mera långsträckt form, som ännu har larvernas mjuka kropp, och först vid midsommartiden har jag funnit det utbildade djuret. Full utveckling till bevingade individer synes arten icke nå hos oss lika litet som i Finland, där den är funnen flerstädes, utan stannar utvecklingen vid den alla spår till vingar saknande, gult olivfärgade svartstreckade, »liksom fernissade» — som REUTER träffande säger — formen. Bland hundratals individer, som jag vid skilda tillfällen på eftersommaren och långt in på hösten undersökt, fanns ej en med vingar. Egendomligt är, att det enda exemplar av arten, som anträffats i Danmark, enligt JENSEN-HAARUP var bevingat, men som bekant är vingarnas utbildning hos en del Hydrometrider och Veliider beroende på klimatet, och hos t. ex. *Velia currens* uppträda de bevingade individerna endast längre söderut, i södra Europa.

På eftersommaren bli Mesoveliorna i Markkärret allt sparsammare, men ännu i september 1915 såg jag individer in copula, varvid den på sin smalare kroppsform lätt igenkännliga hanen sitter på honans rygg.

Sannolikt övervintrar djuret som imago liksom *Gerris*-arterna på land, men jag har emellertid, trots att jag ofta och noga vintertid undersökt mossa och tuvor i vattenkanten, aldrig därvid funnit något ex. av arten.[1]

---

[1] Dessa mina anteckningar voro nedskrivna och inlämnade till Entomologisk Tidskrift för tryckning, innan sista häftet av tidskriften för 1915 utkommit och alltså innan jag kunde äga kännedom om herr O. LUNDBLADS i nämnda häfte publicerade anteckningar över *Mesovelia.* Ehuru vad jag har att meddela rörande *Mesovelia's* biologi delvis är en upprepning av vad herr LUNDBLAD anför, har jag ansett mig böra delgiva mina iakttagel-

Fam. **Veliidae.**

Velia currens FABR.: Närke, Hjälmarsberg i Almby socken.

Microvelia pygmaea DUF. I lergravar strax söder om Örebro fann jag sommaren 1915 denna art talrikt förekomma i olika utvecklingsstadier samtidigt, den fullbildade formen alltid utan vingar.

Fam. **Reduviidae.**

Ploeariola culiciformis DE GEER: Närke, Örebrotrakten.

Pygolampis bidentata GOEZE: Närke, Örebrotrakten.

Opsicoetus personatus L.: Gottland, Visby, på husväggar.

Rhinocoris annulatus L.: Öland, Halltorp; Småland, Virserums socken; Närke, Almby socken samt Trumön i Kvistbro socken.

I Markkärret fann jag i maj månad 1915 en nymf av arten, som övervintrade under löv på en mosstuva.

Fam. **Dipsocoridae.**

Ceratocombus coleoptrata ZETT.: Närke, 1 ex. under löv, okt. 1915 vid Svartåns utlopp i Hjälmaren.

Dipsocoris pusillimus J. SAHLB. Denna för Sverige nya art, för vars bestämning jag står i förbindelse till prof. A. TULLGREN, har jag många gånger, särskilt vårtiden, erhållit med löv, mossa o. dyl., som hemförts för undersökning från Markkärret i Almby socken, Närke. Det lilla, knappt millimeterlånga djuret springer omkring med mycket livliga rörelser. Det är efter döden mycket sprött, och särskilt de fina, hårbeklädda antennerna ha benägenhet att falla av. Arten är förut funnen i Ryska Karelen, Sydtyskland, på Korsika och i Grekland. Släktet förut ej representerat i Sverige.

---

ser, då artens levnadshistoria, enligt vad d:r O. WESENBERG-LUND i sitt stora arbete Insektlivet i ferske Vande (Köbenhavn 1915) säger, är »i det hele kun lidt undersögt».